

Genel cerrahi hastalarının ve yakınlarının bilgi arayışında internet kullanımı

The internet usage of general surgery patients and the patients' relatives in seeking information

Ozan Şen*, A. Bülent Erkek*, Atıl Çakmak*, Ulaş Sözen*,
Cihangir Akyol*, M. Ayhan Kuzu*

Amaç:

Bu çalışmada; bir klinikte yatarak tedavi gören hastaların ve yakınlarının, hastalıklarıyla ilişkili bilgi edinmek amacıyla internet kullanım sıklıklarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem:

700 hasta ve 700 hasta yakını olmak üzere toplam 1400 kişiden internet kullanım sıklıkları ile sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi amacı ile hazırlanan bir anket formunu doldurmaları istendi.

Bulgular:

Çalışmaya katılanların 673'ü (%48) erkek, 727'si (%52) kadını ve yaşları 16 ile 75 (ortanca,52 yaş) arasında değişmekteydi. Eğitim düzeyi bakımından 657 (%46.9) kişi lise ve üstü, 743 (53.1) kişi ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahipti. Ankete katılan kişilerin 504'ünün (%36) evinde bilgisayar olduğu, 418 (%29.8) kişinin günlük hayatlarında internet kullandığı saptandı. Eğitim düzeylerine göre internet kullanım oranlarına bakıldığında lise ve üstü eğitim düzeyinde 385 (%27.5), ortaokul ve altı eğitim düzeyinde 33 (%2.3) kişinin günlük hayatlarında interneti kullandıkları saptandı. Hasta ve hasta yakınlarının hastalıkları konusunda bilgi edinmek için internet kullanım sıklığına baktığımızda, 234 (%16.7) kişinin internette araştırma yaptığı, bunlardan ancak 109 (%46.7) kişinin hastalıkları konusunda yeterli Türkçe kaynağa ulaşabildikleri saptandı. 65 (%4.6) kişinin internette düzenli olarak takip ettikleri bir sağlık sitesi mevcuttu.

Sonuç:

Bu çalışmaya katılan hastaların ve yakınlarının hastalıklarıyla ilişkili bilgi arayışında internet kullanım sıklığının belirgin şekilde düşük olduğu saptanmıştır. Bu konuda sağlığına özen gösteren bilinçli bir toplum için gayretli çalışmalara ihtiyaç vardır. Hastaların ve yakınlarının doğru, anlaşılabilir ve güncel bilgilere kolaylıkla ulaşmalarını sağlamak için sağlık birimlerinin bu kaynaklar ile yakından ilgili olmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Genel Cerrahi hastaları, İnternet, Sağlık bilgileri

Elektronik bilgi ve iletişimin, yaşamın her alanında yaygın şekilde kullanılmaya başlandığı günümüzde dünya, pek çok değişime ve gelişime sahne olmaktadır. İnternet, 1990'lı yılların başlarında ortaya çıkmış ve hızla büyüyerek günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. Türkiye'de son verilere göre sekiz milyon internet kullanıcısı olduğu tahmin edilmektedir. Dünya çapında bu rakam, bir milyar sınırındadır. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından gerçekleştirilen 2007 yılı Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması sonuçlarına göre hanelerin %18.94'ü internete erişim imkanına sahiptir. İnternete erişim imkanı olan hanelerin %79.39'u evden internete bağlanabilen kişisel bilgisayara sahiptir. 2007 yılı Nisan-Haziran döneminde 16-74 yaş grubundaki hane halkı bireylerinin bilgisayar ve internet kullanım oranları %24.46 ve %26.67'dir. Aynı dönemde internet kullanan hane halkı bireylerinin %61.11'i interneti hemen hemen her gün kullanmakta iken %25.5'i en az bir kez internet kullanmıştır. Bilgisayar ve internet kullanım oranının en yüksek olduğu yaş grubu, 16-24'tür. Bu yaş grubunu 25-34 yaş grubu izlemektedir. Eğitim durumuna göre en fazla bilgisayar ve internet kullanımları, sırasıyla %84.86 ve %82.89 ile yüksek okul, fakülte ve daha üst okul mezunu bireylerdedir. 2007 yılı Nisan-Haziran döneminde internet kullanan bireylerin %45.96'sı evinde, %37.52'si iş yerinde, %31.21'i internet kafelerde internet kullanmaktadır (1).

İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte sağlık alanında bilgi edinimi amacı ile internet kullanımı da artmaktadır. İnsanlar günümüzde, buldukları ortamdan bir bilgisayar yardımıyla istedikleri bilgilere rahatlıkla ulaşabilmekte, iletişim kurabilmekte ve sağlık konusunda uzmanların fikirlerine başvurabilmektedirler. İnternet, hastalar ve yakınları için kullanışlı ve sınırsız bilgiye hızlı, ucuz ve engelsiz şekilde erişim sağlamaktadır. Kişilerin interneti kullanım önceliklerinde elektronik posta ilk sırada yer almaktadır. Telefondan sonra, iletişim teknolojisindeki en büyük gelişme olan internetin, gelecekte sağlık alanındaki çalışma koşullarında büyük değişiklikler meydana getireceği ortadadır (2).

Günümüzde daha uzun ve daha sağlıklı yaşamak, hemen her insanın ideali haline gelmiştir. Bu açıdan, internet üzerinde sağlıkla ilgili sitelerin kullanım yaygınlığı ve popüleriteleri sürekli artmaktadır. İnternette çok sayıda web sayfası, hastaların ve yakınlarının hastalıklar konusunda bilgiye ulaşmalarına aracılık etmektedir (3). Hastaların internet kullanım sıklığının bilinmesi, hastaların bilgilendirilmesi için kullanılacak kaynakların geliştirilmesini ve hastalar tarafından ulaşılan bilgilerin içeriğinin klinisyenler

Makalenin Geliş Tarihi : 07.01.2008

Makalenin Kabul Tarihi : 03.08.2008

* Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi AD,
ANKARA

Dr. Ozan ŞEN
Tel: (0312) 215 75 31
e-posta: ozansen77@hotmail.com

tarafından kontrol edilebilmesini sağlayabilir.

Bu çalışmada; ülkemizde bir klinikte yatarak tedavi gören hastaların ve yakınlarının, hastalıklarıyla ilişkili bilgi edinmek amacıyla internet kullanım sıklıklarının ortaya konulması amaçlanmıştır.

Hastalar ve Yöntem

Çalışma, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Genel Cerrahi Kliniği'ne Eylül 2005 ve Mayıs 2006 tarihleri arasında başvuran, bir süredir bilinen bir hastalığı olan ve yatarak tedavi gören 700 hasta ve 700 hasta yakınına (Toplam 1400 kişi) anket formlarının uygulanması yoluyla gerçekleştirildi. Anket formları, Genel Cerrahi Anabilim Dalı'nda çalışan bir araştırma görevlisi tarafından hastalar ve yakınlarıyla isteğe bağlı olarak yüz yüze görüşme yapılması yoluyla uygulandı. Hastalar ve yakınlarına yönelik hazırlanan ve iki sayfadan oluşan anket formları sağlık bilgilerini (cinsiyet, yaş, medeni durum, meslek, eğitim düzeyi) inceleyen 5 soruyu, hastaların ve yakınlarının bilgi arayışını belirleyen etkenleri (bilgisayar kullanımını, internet kullanımını, hastalıkları hakkında bilgi sahibi olup olmadıklarını, bilgi edinmek amacıyla kullandıkları kaynakları vb.) inceleyen 19 soruyu içermektedir. İstatistiksel analizler "SPSS for Windows" yazılım paketinin "11.5" sürümü kullanılarak gerçekleştirildi.

Bulgular

Çalışmada 700 hasta ve 700 hasta yakını olmak üzere toplam 1400 kişi yer aldı. Çalışmaya katılanların 673'ü (%48) erkek, 727'si (%52) kadındı ve yaşları 16 ile 75 (ortanca, 52 yaş) arasında değişmekteydi. Eğitim düzeyi bakımından 657 (%46.9) kişi lise ve üstü, 743 (53.1) kişi ortaokul ve altı eğitim düzeyine sahipti. Ankete katılan kişilerin 504'ünün (%36) evinde bilgisayar olduğu, 418 (%29.8) kişinin günlük hayatlarında internet kullandığı saptandı. Eğitim düzeylerine göre

internet kullanım oranlarına bakıldığında lise ve üstü eğitim düzeyinde 385 (%27.5), ortaokul ve altı eğitim düzeyinde 33 (%2.3) kişinin günlük hayatlarında interneti kullandıkları saptandı. Bu kişilerden 218'i (%15.5) çeşitli nedenlerle her gün interneti kullandıklarını, 200'ü (%14.2) haftada birkaç gün veya daha az oranda interneti kullandıklarını belirttiler.

İnterneti daha çok hangi ortamda kullandıkları sorusuna 163 (%11.6) kişi "evde", 184 (%13.1) kişi "iş yerinde", 71 (%5.1) kişi "internet kafelerde" cevabını verdi.

Hasta ve hasta yakınlarının hastalıkları konusunda bilgi edinmek için internet kullanım sıklığına baktığımızda, 234 (%16.7) kişinin internette araştırma yaptığı, bunlardan ancak 109 (%7.7) kişinin hastalıkları konusunda yeterli Türkçe kaynağa ulaşabildikleri saptandı. 65 (%4.6) kişinin internette düzenli olarak takip ettikleri bir sağlık sitesi mevcuttu.

Tartışma

Hastaların hastalıkları ve uygulanacak tedaviler konusunda bilgilendirilmesi, her hekim için yasal bir görev ve ahlaki bir sorumluluktur. Hastaların hayatı tehdit edici durumları, uygulanacak tedavilerin ciddiyeti ve bu konular hakkında hastaların bilgi eksiklikleri, hastaların hastalıklarına ve olası tedavi komplikasyonlarına bağlı olarak yaşayabilecekleri anksiyetenin düzeyini arttırabilmektedir. Bununla birlikte, en temel hak olan yaşama hakkı ve geleceğini planlama insiyatifi hastada olmalıdır. Hekim, hasta ve aile üçgeninde hastalık ve tedavi yöntemiyle ilgili bilgiler tartışılmalı ve paylaşılmalıdır (4).

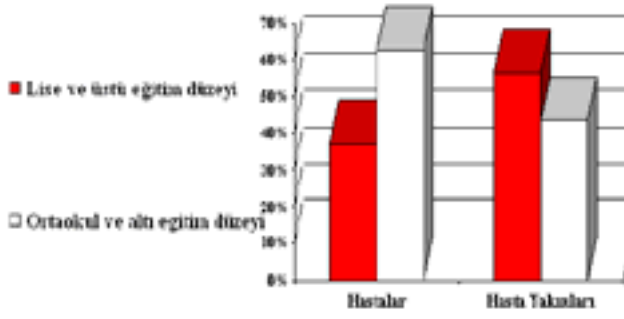
Gazete, radyo ve televizyon gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının, sayıca çokluklarına karşın, güvenilirlikleri tartışmalıdır. Öte yandan internet, hastaların bilgilendirilmesinde kullanılabilir ek bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır. Çeşitli internet siteleri hastalara tamamen yabancı oldukları

ve sormaya çekindikleri tüm bilgileri sunmaktadır. İnternet kullanımı, hastaların hastalıkları ve uygulanacak tedaviler hakkında geniş bilgi içeriğine hızlı, ucuz ve engelsiz olarak erişimini sağlamaktadır. İnternet üzerinden bilgiye ulaşmalarının bir sonucu olarak hastalar ve yakınları, artık tedavileri ve durumları konusunda daha bilgi-hale gelmişlerdir. Bu da sağlık uzmanlarının internette yer alan sağlık bilgisi kaynakları konusunda bilgili olmalarını zorunlu kılmaktadır. Hastaların edindikleri bilgiler sonucunda, hekimlerine yeni sorular sormaya yönelmeleri, hekimlerin de kendilerini geliştirmelerine ve yeni bilgileri takip etmelerine aracılık etmektedir (2-4).

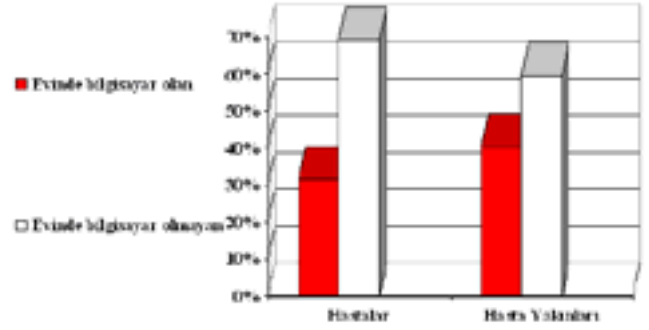
Helft ve arkadaşları, kanser hastalarının bilgi edinimi amacı ile kitle iletişim araçlarının kullanımını ve bu kaynaklar aracılığı ile edindikleri bilgilerin beklenti düzeyine etkisini inceledikleri çalışmalarında, hastaların %71'inin tanı konması aşamasıyla birlikte kitle iletişim araçlarında hastalıkları hakkında sunulan bilgilere daha fazla ilgi göstermeye başladıklarını bildirmişlerdir. Kitle iletişim araçlarından yararlanan hastaların %38'inin edindikleri bilgileri hekimleriyle tartıştıkları, %25'inin hastalıklarıyla ilgili beklentilerinin yükselmiş olduğu ve %10'unda edinilen bilgilerin tedavi kararının verilmesi aşamasında etkili olduğu saptanmıştır (5).

Pautler ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada, prostat kanserli 312 hastanın %29'unun hastalıkları hakkında bilgi edinmek amacı ile interneti kullandığı ve %8'inin edindikleri bilgiler sonucunda tedavi kararına etkin şekilde katkıda bulunduğu bildirilmiştir (6).

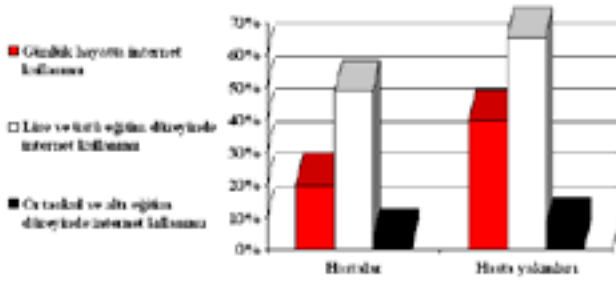
İnternette sağlık ile ilgili bilgilerin çeşitli web sayfalarından sağlanabilmesi, güvenilirlik konusunda çelişkiler yaratmaktadır. Latthe ve arkadaşları, internet aracılığıyla edinilen bilgilerin her zaman güvenilir olmayabileceğini bildirmişlerdir (7). Bu bağlamda, web sayfalarının tümü ile denetiminin

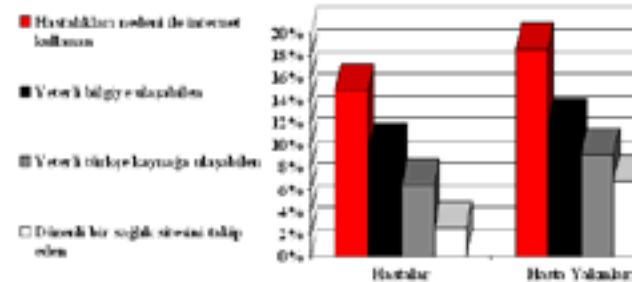
Grafik 1: Hasta ve hasta yakınlarının eğitim düzeyi yüzdeleri.

Grafik 2: Evinde bilgisayar bulunan hasta ve hasta yakınlarının yüzdeleri.

Grafik 3: Eğitim düzeyine göre hasta ve hasta yakınlarının internet kullanım yüzdeleri.

Grafik 4: Hasta ve hasta yakınlarının hastalıkları konusunda internet kullanımı ve yeterli bilgiye ulaşım yüzdeleri.

mümkün olmaması nedeni ile, klinisyenler ve sağlık kuruluşları tarafından hazırlanmış olan web sayfalarında hastalara yönelik olan tanı ve tedavi aşamalarını içeren, kolay ulaşılabilir, açık, anlaşılır bilgilerin sunulması gerekmektedir.

Bu çalışmada, Genel Cerrahi Kliniği'ne başvuran hastaların ve yakınları-

nın, hastalıkları ve tedavi konusunda bilgi almaya yönelik olarak internet kullanım sıklığının belirgin şekilde düşük olduğu gösterilmiştir. Hastaların hastalıkları, tedavi seçenekleri ve olası tedavi komplikasyonları hakkında bilgi sahibi olmaları, daha bilinçli olmalarını ve bilinmezliğin yaratabileceği anksiyeteye başa çıkabilmelerini

sağlamaktadır. Aynı zamanda edinilen bilgiler, hastaların tedavi kararı aşamasında aktif rol almaları sonucunda tedaviye uyumlarını da arttırmaktadır. Tüm hastalar ve yakınlarının doğru, anlaşılabilir ve güvenilir bilgilere ulaşmasını sağlamak için klinisyenlerin ve tedavi kurumlarının web sayfalarında güncel ve kanıt dayalı bilgilere yer vermeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni. 2007 Yılı Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması Sonuçları. Sayı: 186, 20 Kasım 2007.
2. Doyle DJ, Ruskin KJ, Engel TP. The Internet and medicine; Past, present and future. Yale J Biol Med 1996;69: 429-437.
3. Shepperd S, Charnock D, Gann B. Helping patients Access high quality health information. Br Med J 1999;319:764-766.
4. Doyle DJ. The internet, medical practice, and medical education--some medico-legal issues. Can J Anaesth 2002;49:1095-1117.
5. Helft PR, Hlubocky F, Daugherty CK. American oncologists views of internet use by cancer patients. A mail survey of American Society of Clinical Oncology members. J Clin Oncol 2003;21:942-947.
6. Pautler SE, Tan JK, Dugas GR, et al. Use of the internet for self-education by patients with prostate cancer. Urology 2001;57:230-233.
7. Latthe M, Latthe PM, Charlton R. Quality of information on emergency contraception on the internet. Br J Fam Plan 2000;26:39-43.

Summary:

The internet usage of general surgery patients and the patients' relatives in seeking information

Purpose: The study evaluated the frequency of internet utilization among the patients and their relatives who were treated in a clinic.

Materials and Method: 700 patients and 700 of their relatives were asked to complete a questionnaire regarding their internet utilization and sociodemographic features.

Results: There were 673 (%48) males and 727 (%52) females, aged between 16-75 years (median, 52). There were 657 (%46.9) literate patients and their relatives, who had minimum high school degrees and 743 (%53.1) who had lower education degrees. There were 504 (%36) patients and relatives with internet access at home and 418 (%29) of them used internet in their daily lives. It was found out that 385 (27.5) of them who have high education degrees and 33 (%2.3) of them who have lower education degrees used internet in their daily lives. When the frequency of internet usage about their illnesses was assessed, it was found that 234 (%16.7) of them searched knowledge on internet, but only 109 (%7.7) of them could find adequate Turkish resources. 65 (%4.6) of them knew specific health sites on the web.

Conclusion: Patients and their relatives attending to the study had a significantly low internet utilization. It is essential that health facilities should familiarize themselves with these resources and should attempt to provide relevant, clear and up-to-date information that patients could readily identify and access.

Key Words: General Surgery patients, internet, health informations

KATKIDA BULUNANLAR:

Çalışmanın düşünülmesi ve planlanması:

Ozan Şen, Bülent Erkek, M. Ayhan Kuzu

Verilerin elde edilmesi:

Ozan Şen

Verilerin analizi ve yorumlanması:

Ozan Şen, Ulaş Sözüyener, Cihangir Akyol

Yazının kaleme alınması:

Ozan Şen, Atıl Çakmak

İstatistiksel değerlendirme:

Ozan Şen, Ulaş Sözüyener, Cihangir Akyol